

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیرالمنان حفظه الله تعالی

موضوع:

احکام؛ طلاق، لعان، ایلاء و عده

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: صادق

تاریخ: ۱۳۹۹/۱۰/۱۹

لطفاً درباره‌ی مسأله‌ی «ایلاء» در قرآن توضیح بفرمایید. آیا مرد می‌تواند بدون وجود عیبی در رفتار همسرش و فقط به قصد آزار او، از همبستر شدن با او خودداری کند؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۹/۱۰/۲۷

لطفاً به نکات زیر توجه فرمایید:

۱. «ایلاء» در اصطلاح به معنای آن است که مرد بدون عذر موجه، به خداوند سوگند بخورد که هرگز یا برای مدتی بیش از چهار ماه با همسر خود نزدیکی نکند و عذر موجه این است که نزدیکی با همسرش برای سلامت همسرش ضرر جدی داشته باشد و ظاهر آن است که جز این، عذر موجهی وجود ندارد؛ چراکه خودداری از نزدیکی با همسر برای مدتی بیش از چهار ماه، به خودی خود ضرر رساندن به اوست و از این رو، نیاز به قصد جداگانه‌ای برای ضرر رساندن به او وجود ندارد. نافرمانی زن نیز اگرچه با توجه به آیه‌ی ۳۴ سوره‌ی نساء، عذری موجه برای ترک همبستری با او پس از موعظه است، عذری موجه برای ایلاء به معنای مصطلح محسوب نمی‌شود؛ چراکه ممکن است زن پیش از چهار ماه، به نافرمانی خود پایان دهد و در این صورت، ادامه دادن به تنبیه او جایز نخواهد بود؛ چنانکه خداوند در آیه‌ی مذکور فرموده است: ﴿فَإِنْ أَطَعْتُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا﴾؛ «پس اگر از شما فرمانبردار شدند، دیگر راهی به زینشان نجوید».

۲. هرگاه مرد مرتکب «ایلاء» شود، چهار ماه قمری مهلت دارد؛ به این معنا که می‌تواند در این مدت از نزدیکی با همسرش خودداری کند و کسی را نمی‌رسد که او را به نزدیکی با همسرش یا طلاق دادن او مجبور کند. پس چون چهار ماه قمری سپری شد، بر مرد واجب می‌شود که یا با همسرش نزدیکی کند و یا او را طلاق دهد؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ

و چیزی بر او نیست و این سخن خداوند است که فرموده است: <مردانی که از زنان خود ایلاء می‌کنند، چهار ماه مهلت دارند. پس (بعد چهار ماه) اگر برگشتند خداوند آمرزنده‌ای مهربان است> و اگر پیش از آن با زنش نزدیکی کند، باید برای کفاره‌ی سوگندش به ده مسکین غذا بدهد یا آنان را بپوشاند یا برده‌ای را آزاد کند و اگر نتوانست سه روز روزه بگیرد».

استشهاد آن جناب به سخن خداوند، ناظر به جایی است که فرموده است: **﴿فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾**؛ «پس (بعد چهار ماه) اگر برگشتند خداوند آمرزنده‌ای مهربان است»؛ با توجه به اینکه آمرزنده و مهربان بودن خداوند، در عفو ایلاء کننده تجلی می‌یابد و عفو ایلاء کننده، هرگاه پس از چهار ماه با همسرش نزدیکی کند، نمی‌تواند مصداقی جز عفو سوگند او داشته باشد؛ چراکه او در طول چهار ماه، مرتکب گناهی نشده است تا نیازی به مغفرت و رحمت خاص خداوند داشته باشد و پس از چهار ماه نیز با همسرش نزدیکی کرده است تا حق او ضایع نشود و با این وصف، تنها گناه او سوگندی است که برای بیش از چهار ماه خورده و ناگزیر مغفرت و رحمت خاص خداوند ناظر به همان است، بدون اینکه مشروط به کفاره شده باشد و روشن است که پس از بخشوده شدن سوگند، موجبی برای کفاره‌ی آن باقی نمی‌ماند؛ خصوصاً با توجه به اینکه خود سوگند گناه محسوب نمی‌شود تا نیازی به کفاره داشته باشد، بلکه شکستن آن گناه محسوب می‌شود و نیاز به کفاره دارد و شکستن آن در اینجا از حالت حرام خارج شده و حالت واجب پیدا کرده است و از این رو، گناه نیست و نیازی به کفاره ندارد. فارغ از روایات فراوان رسیده از اهل بیت حاکی از آنکه سوگند برای انجام کاری حرام، اساساً منعقد نمی‌شود و تبعاً شکستن آن کفاره ندارد، بلکه کفاره‌ی آن شکستن آن است^۱.

۴. روایاتی رسیده است حاکی از اینکه هر کس برای انجام کاری سوگند بخورد و سپس کاری بهتر از آن را بیابد، می‌تواند کار بهتر را انجام دهد و کفاره‌ای بر او نیست؛ مانند روایت عمرو بن شعیب، از پدرش، از جدش، از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که فرمود: **«مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَلْيَدْعُهَا وَلْيَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ فَإِنَّ تَرْكَهَا كَفَّارَتُهَا»**^۲؛ «هر کس برای انجام کاری سوگند خورد و سپس کاری بهتر از آن را یافت، آن را واگذارد و کار بهتر را انجام دهد؛ چراکه ترک آن کفاره‌ی آن است» و روایت امام جعفر صادق علیه السلام که در آن آمده است: **«مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأَتَى ذَلِكَ فَهُوَ كَفَّارَةٌ يَمِينِهِ وَلَهُ حَسَنَةٌ»**^۳؛ «هر کس برای انجام کاری سوگند خورد و سپس کاری بهتر از آن را

۱. برای این روایات، بنگرید به: الکافی للکلینی، ج ۷، ص ۴۴۵؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۸، ص ۲۹۱.

۲. مسند أحمد، ج ۱۱، ص ۳۴۸؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۶۸۲؛ سنن أبي داود، ج ۳، ص ۲۲۸؛ تفسیر القرآن العظیم لابن أبي حاتم، ج ۱۱، ص ۱۳۷؛ المحلی بالآثار لابن حزم، ج ۶، ص ۲۹۷؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۱۰، ص ۵۹.

۳. الکافی للکلینی، ج ۷، ص ۴۴۳؛ من لا يحضره الفقيه لابن بابويه، ج ۳، ص ۳۶۰؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۸، ص ۲۸۴.

یافت و انجامش داد، همان کفّاره‌ی سوگندش است و برای او ثواب است»، ولی این روایات با کتاب خداوند منافات دارند و تبعاً نمی‌توانند صحیح باشند؛ مگر اینکه مراد از آن‌ها انجام کاری متضادّ با سوگند نباشد، بل انجام کاری همسو با آن باشد که غرض از آن را بیشتر حاصل می‌کند؛ مانند اینکه کسی سوگند بخورد که سواره به حج برود، ولی امکان رفتن پیاده برایش فراهم شود و پیاده برود، با توجّه به اینکه پیاده رفتن به حج از سواره رفتن بهتر است، یا سوگند بخورد که مالی را برای خداوند صرف عزاداران امام حسین علیه السلام کند، ولی از فعالیت زمینه‌سازان ظهور امام مهدی علیه السلام آگاهی یابد و صرف آنان کند، با توجّه به اینکه صرف کردن مال برای زمینه‌سازان ظهور امام مهدی علیه السلام از صرف کردن آن برای عزاداران امام حسین علیه السلام بهتر است. آری، گروهی از صحابه مانند ابو موسی، عبد الله بن عمر، عبد الله بن عمرو، عدیّ بن حاتم، عبد الرحمن بن سمره، ابو هریره، معاویه بن حکم و اذینه بن سلمه از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده‌اند که فرمود: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَلْيَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَلْيَكْفُرْ عَنْ يَمِينِهِ»؛ «هر کس برای انجام کاری سوگند بخورد و سپس کاری بهتر از آن را بیابد، کار بهتر را انجام دهد و برای سوگند خود کفّاره دهد» و این می‌تواند شامل نزدیکی کردن با همسر در مهلت چهارماهه برای کسی که ایلاء کرده است نیز بشود؛ زیرا شکی نیست که نزدیکی کردن با همسر به قدر طبیعی و متعارف بهتر از ترک آن است؛ خصوصاً هرگاه محتمل باشد که ترک آن، مرد یا زن را به سوی گناه سوق دهد.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌هاشی خراسانی
مجلس اجماع فقهی و حقوقی امامت

۱. مسند أبي داود الطيالسي، ج ۲، ص ۷۱۱؛ مسند ابن الجعد، ص ۳۷؛ مصنف ابن أبي شيبة، ج ۳، ص ۸۱؛ مسند أحمد، ج ۳۰، ص ۱۸۷؛ مسند أبي يعلى، ج ۱۳، ص ۲۴۲؛ سنن الدارمي، ج ۳، ص ۵۱۲؛ صحيح مسلم، ج ۳، ص ۲۷۲؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۶۸۱؛ سنن النسائي، ج ۷، ص ۱۰؛ مستخرج أبي عوانة، ج ۴، ص ۳۴؛ معرفة الصحابة لأبي نعيم الأصبهاني، ج ۵، ص ۵۰۱؛ مسند الشهاب لابن سلامة، ج ۱، ص ۳۰۹؛ صحيح ابن حبان، ج ۱۰، ص ۱۹۴؛ المحلي بالأثر لابن حزم، ج ۶، ص ۳۳۲؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۱۰، ص ۵۶.

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌هاشی خراسانی حفظه الله تعالى

صفحه توییتر پایگاه

صفحه اینستاگرام پایگاه

صفحه تلگرام پایگاه

صفحه فیس‌بوک پایگاه

لینک یوتیوب پایگاه

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.